

Hazi Həsənli

Alim ömrünün mənası

Həyatda hər kəsin bir ömür payı var deyirlər. Əsl alim ömrü isə ən şərəfli ömürlərdən sayılır. Çünki alimlər xalqın gələcəyi naminə yaşayıb yaradır, öz fəaliyyətlərində genişmiqyaslı elmi işləri tədqiq edir, həllinə nail olur, nəzəri və praktik həllini göstərir. Bu cür alimlər intellekti, tədqiqatçılıq bacarığı, elmi potensialı, alicənablığı və xeyirxahlığı ilə elmi ictimaiyyətdə yaxşı tanınırlar.

Belə alimlərdən biri də iqtisad elmlər namizədi, dosent Əmirxan Babaşovdur. O, Borçalımıza, Faxralımıza hörmət qazandıran, millətimizin başını uca edən ziyalılarımızdandır. Onun uğur qazanması, əlbəttə, asan olmayıb. Bütün nailiyyətlərinin və uğurlarının kökündə gərgin zəhmət, yorulmaz axtarırları və böyük istedadı dayanır. Fəaliyyət dairəsi geniş, maraq dairəsi böyük olan, elimizin bu dəyərlə oğlunu məşğul olduğu elmin bütün problemləri maraqlandırır. O, qanunvericilik sahəsində böyük əməyi olan tədqiqatçı alim və pedaqoqdur.

Əmirxan müəllim yaşa dolduqca müdrikləşən insanlardandır. İnsan ömrünün dəyəri yaşanmış illərin sayı ilə deyil, hər kəsin işi, fəaliyyəti, əməli və hansı məqsədlərə xidmət etməsi ilə ölçülür. Arxada qoyduğu illər isə mənalı bir ömürdən, elmə, yüksək amallara sərf edilmiş həyatdan xəbər verir. Onun həyatı ilə yaxından tanış olduqda ömür yolunun mahiyyətini və məramını daha aydın dərk etmək mümkündür. Onunla zaman-zaman ünsiyyətdə olduqca haqqındakı bilgilərim bir-bir artırdı. Bu nəcib insanı yaxından tanıdıqca, əsl ziyalıya məxsus uca keyfiyyətləri yanında yaşatdığına şahidi oldum və bir dəfə də olsa, pedaqoji etika və ədəb-ərkan dairəsindən kənara çıxdığını görmədim. Əksinə, bütün imtahanlardan əsl insan kimi çıxdığının şahidi oldum. O, yüksək mədəniyyət sahibidir, sözü və əməli bütöv insandır.

Əmirxan Babaşov 1947-ci il fevralın 5-də Ulu Borçalının ən səfali, dilbər guşələrindən olan, uca dağlar, ucsuz-bucaqsız meşələr qoynunda yerləşən, şairləri, aşığı, ziyalıları, alim və maarifçilik ənənələri ilə yaxşı tanınan qədim Faxralıda sadə kəndli ailəsində dünyaya göz açmışdır. Onun qəlbi doğma yurdun keçmişinə, bu gününə, gələcəyinə bağlıdır. Canındakı vətəndaşlıq duyğusu, torpağa bağlılıq, dostluqda sadiqlik də öz mayasını o dağlardan alıb. Uşaqlığı buz bulaqlı meşələrdə, sərin yaylaqlar qoynunda keçib. İndi o, uşaqlıq illərini xatırlayaraq deyir:

- Kəndimizdə olduğu kimi, yaylaqlarda da binlərimizə aşıqlar gəlirdi. Saz çalılıb, söz qoşardılar. Gecədən keçənə qədər dastan danışar, çalılıb oxuyurdular. Biz aşıqların çalılıb oxumasına heyranlıqla qulaq kəsirdik. Elə o vaxtan sazın səsi ruhumuza hopub. Sazın, qara zurnanın səsi ayrı aləmdir.

Doğulduğu yurdun el adətləri, toy-nişanı, sazı, qara zurnası, ana torpağı haqqında oğul məhəbbəti ilə danışır. O yerlərin gözəlliklərini dilə gətirəndə qəlbini itfixar hissi bürüyür. Torpağa möhkəm köklərlə bağlı olan insanları həmişə belə görmüşük.

Çoxuşaqlı ailədə doğulub boya-başa çatan Əmirxan evin səkkizinci övladı idi. Hələ uşaqlıqdan ağılı, düşüncəsi, hadisələrə münasibəti ilə yaşadlarından fərqlənər, yaşına uyğun olmayan arzularla yaşayardı. Əlbəttə, böyük arzular insanı öz üzərində yorulmadan işləməyə, daim axtarıb tapmağa sövq edir.

Əmirxan Babaşov istedadı, çalışqanlığı sayəsində Faxralı kənd orta məktəbini yüksək qiymətlərlə başa vurmuşdur. Hələ orta məktəbdə yiyələndiyi biliklərə görə ilk növbədə Nəbi Gülməmmədov, Hü-

seynqlu Məmmədov kimi müəllimlərinə, eləcə də ailədə aldığı həyat dərslərinə görə öz valideynlərinə borclu olduğunu seve-seve dilə gətirir. Deyir:

- Valideynlərim mənim ilk həyat dərslərimi çox yaxşı veriblər. Mən onların özündə də, sözündə də həmişə təmizlik, saflıq gördüm. Onların halal zəhmətlə qazandıqları çörəklə böyüdüm. Ata-anamdan aldığım öyüdlərin işığında bu məqama gəlib yetişdim. Hələ kiçik yaşlarımdan valideynlərim məni işə, zəhmətə alışdırdılar. Bizim böyük heyvandarlıq təsərrüfatımız vardı. Məktəbdə oxuduğum illərdə, dərindən sonra həmişə ata-anama kömək edərdim, bir elimdə kitab, birində çomaq olardı.

Əmirxan Babaşov haqqında bir övlad kimi danışanda onu dünyaya gətirən atasından söhbət açmamaq mümkün deyil. Atası Mehralı dayı çoban, anası Hava xala isə evdar qadın idi. Onlar həyatın acısını da, şirininə də dadıb, övladlarını böyüdüb ərşəyə çatdırmaq üçün min bir əziyyətə qatlaşıb və dünyadan köçüblər.

Əmirxan Babaşov 1965-ci ildə atasının xeyir-duası ilə sənədlərini S.M. Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) iqtisad fakültəsində qəbul imtahanlarını müvəffəqiyyətlə verib, Əmtəəşünaslıq və ticarətin təşkilat ixtisası üzrə bir il orada oxumuşdur. 1966-cı ilin sentyabrında isə iqtisad fakültəsi yeni yaradılan D. Bün-yadzadə adına Xalq Təsərrüfatı İnstitutuna (indiki İqtisad Universiteti) verilmişdir. Həmin İnstitutda Əmirxan Babaşovun çalışqanlığı, dərslərə ciddi hazırlaşması qısa zamanda müsbət nəticəsinə verdi və ali məktəb yollarında daha məsuliyyətli və ciddi olmağa zəmin yaratdı.

Ömrün qanad açan tələbəlik illəri gənc Əmirxanı adlı-sanlı alimlərə, görkəmli professor-müəllim heyətinə yaxşı tərəfdən tanıtdı və onu öz tələbə yoldaşlarına sevdirdi. Hamı bu mehriban, səmimi gəncdə olan hafizəyə, çalışqanlığı qabiliyyətinə heyran qalırdı. İnstitutun keçirdiyi ümumrespublika müsabiqəsinə qatılaraq yazdığı elmi işinə görə, qalib yer tutub pulla mükafatlandırılması da onun fərqli və üstün xüsusiyyətlərindən irəli gəlirdi. Ümumiyyətlə, onun müəyyən bir problemə bağlı yeni söz deməsi, tutarlı təhlillər aparması müəllimlərinin diqqətindən kənarda qalmırdı və onları sevindirirdi. Onun qaynar tələbəlik illəri də beləcə ilk uğurları ilə yadda qaldı.

O, şöhrətpərəst insan deyil, amma tələbəlik illərindən bu yana qazandığı uğurlardan böyük məmnunluqla söz açmağı sevirdi. Deyir ki, mən auditoriyada tələbələrimlə söhbət apararkən özümün tələbəlik illərimdən də örnəklər gətirirəm. Çünki gənc nəsil üçün həyat yenidən başlayır. Həyatın yolları enişli-yoxuşludur. Bu yolda onları çox sınaqlar gözləyir.

Əmirxan müəllim danışdıqca hiss edirsən ki, ömrünün yetmiş ilini arxada qoysa da, qəlbində hələ gənclik çağlarından, tələbəlik illərindən danışmaq həvəsi böyükdür. O illərin xatirələrini elə fərhlə danışır, elə sevinc hissi keçirir ki, istər-istəməz sən də bu sevincə qoşulursan.

İnstitutu 1969-cu ildə fərqlənmə diplomu ilə bitirən Əmirxan Babaşov təyinatla Respublika Ticarət Nazirliyinə göndərilmişdir. Amma sonra təyinatını Dövlət Plan Komitəsinin nəzdindəki Elmi Tədqiqat İnstitutuna dəyişdirib kiçik elmi işçi kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Elmi araşdırmalara böyük maraq göstərdiyinə görə, institutun direktoru Mədət Allahverdiyev ona əyani aspiranturaya daxil olmağı məsləhət görüb.

1972-1975-ci illərdə Ə. Babaşov Dövlət Plan Komitəsinin Elmi-Tədqiqat İqtisad İnstitutunun aspiranturasına daxil olur və SSRİ Plan Komitəsi nəzdində iqtisad

diyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutuna ezam olunur, orada əyani aspiranturada təhsilini davam etdirir. Aspiranturanı bitirdikdən sonra yenidən öz doğma institutuna qayıdır. Orada kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi, bölmə müdiri, şöbə müdiri vəzifələrində çalışır. Həyatının ən gərgin və unudulmaz illəri isə Milli Məclisdəki işi ilə bağlı olub. O, 1994-cü ildən təqaüdə çıxanaqədər Milli Məclisdə ekspert, böyük məsləhətçi, baş məsləhətçi kimi 20 ildən artıq qüsursuz fəaliyyət göstərmiş, dövlət qulluğunun baş müşaviri olub. Milli Məclisin iqtisadi qanunvericilik bazasının yaradılmasında fəal iştirak edib və 70 qanun layihəsinin hazırlanmasında işçi qrupuna rəhbərlik edib.

Əmirxan Babaşov keçmiş SSRİ dövründə komsomol mükafatı laureatı olmuş, 2008-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə "Dövlət qulluğunda fərqlənməyə görə medalı" ilə təltif edilmişdir. Onun xidmətlərindən biri də dövrünün dəyərli mü-təxəssislərinin hazırlanmasına xüsusi diqqət ayırması ilə bağlıdır. O, müxtəlif illərdə Neft və Sənaye Universitetində, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində bakalavr və magistrələrə iqtisadi məsələlərdən dərs demişdir.

Hazırda Memarlıq və İnşaat Universitetində çalışır. Öz yetirmələrinə böyük inam bəsləyir. Bu da elmi problemlərin həllində qarşıya çıxan çətinliklərin aradan qaldırılmasında onlara böyük kömək olur. Əmirxan müəllim gənclərin elmi tədqiqat işlərinə cəlb olunmaları və onların yaxşı alim, tədqiqatçı kimi yetişmələri üçün səy göstərir, dinclik axtarmadan, rahatlıq bilmədən, yorulmadan çalışır. İllər keçəndən sonra da tələbələrini tələyinə biganə qalmır, həyatın yollarında onların necə irəliləməsinə, inkişaf etməsinə nəzər yetirir.

Xeyirxahlığı, alicənablığı, qayğıkeşliyi onu ətrafındakılara sevdiren ən mühüm keyfiyyətdir. Bu insan saf, ulvi hisslərlə yaşayır. Ehtiyacı olanlara mənevi cəhətdən dayaqlar, kömək göstərmək, alicənablıq, səxavətlik kimi keyfiyyətləri özündə cəmləşdirmişdir. Bir qayda olaraq tələbələrə və aspirantlara qayğı göstərir, ehtiyacları ilə maraqlanır və onlara hər cür yardım edir. Onun müəllimə xas olan nəcib insanı rəftarı çoxları üçün ən yaxşı nümunədir. Doğrudan da Əmirxan müəllimin yaxşı alim olmasının bir mənası da yaxşı insan olmağındadır. Əbəs deməyiblər ki, yaxşı alim olmaq asandır, yaxşı insan olmaq çətin.

Faxralı Borçalının ən böyük kəndlərindən biridir. Bu kəndin üzde olan adamları da çoxdur. Faxralıdan qıraqda yaşayan, üzde olan adamlar kəndə gələndə səssədəsi tez yayılır. Elə Əmirxan müəllimin də hər dəfə kəndə gəldiyindən bütün el-oba xəbər tutur. Çünki o, kəndin ictimai işlərində, bayram tədbirlərində, xeyir-şər məclislərində yaxından iştirak edir. Onun təşəbbüsü və yaxından iştirakı ilə Faxralıda Novruz və Qurban bayramları da tən-tənəli sürətdə keçirilir. Hər il Novruz bayramı ərəfəsində kənddə atların cıdır yarışlarının keçirilməsinin təşəbbüskarlarından biri də Əmirxan müəllimdir. Bu keyfiyyətləri də onun yaxşı bir el adamı olduğundan xəbər verir. O, həmyerlilərinin siyasi-iqtisadi problemlərinin həllində də öz köməyini əsirgəmir. Alim-ziyalı kimi mənalı ömrünün xarakterik xüsusiyyətlərindən biri də budur və onun geniş diapazona malik olmasından xəbər verir. Alim ömrünün mənasını dərindən duyaraq yaşayan insan və daim axtarıb tapmağa çalışan alim Əmirxan Babaşovun həyatı insanlığın və ziyallığın vəhdətindən qaynaqlanır.

Əmirxan Babaşov yeddi kitabın, 70-dən çox elmi və onlarca publisistik məqalənin müəllifidir. Onun keçmiş SSRİ-nin ayrı-ayrı respublikalarının nüfuzlu elmi jurnallarında, eləcə də Azərbaycanda dövrü mətbuatda bir-birindən maraqlı elmi məqalələri çap olunmuşdur. Bu qədər elmi məqalənin müəllifi olması onun elmi-nəzəri irsinin mühüm və qiymətli tərkib hissəsindən xəbər verir. Onun kitabları içərisində Milli Məclisin Aqrar Siyasət Komitəsinin sədri, iqtisad elmləri doktoru, professor Eldar İbrahimovun rəhbərliyi və məsul redaktorluğu ilə toplayıb tərtib etdiyi "İlham Əliyev və müasir aqrar siyasət" (Bakı - 2013, 936 səh.) və "Azərbaycanda iqtisadi inkişafın elmi əsaslarını işləyən ilk tədqiqat institutu - 50" (Bakı - 2014, 534 səh.) kitablarını xüsusilə qeyd etmək lazımdır.

Namizədlik dissertasiyası üçün tədqiqat obyektini kimi Azərbaycan Respublikasında sosial qrupların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması probleminin iqtisadi təhlili və planlaşdırılması mövzusu da müəllifin elmi yaradıcılığında mühüm yer tutur.

O, tanınmış alim olmaqla bərabər, həm də gözəl ailə başçısıdır. Mənim düşündüyüm qədər əsl ziyalı ailəsi elə belə olur. Ömür-gün yoldaşı, Əmirxan müəllimlə həyatın çətinliklərindən qoşa çıxan, Faxralı kəndində adlı-sanlı bir ailənin qızı olan Sona xanım Milli Konservatoriyanın nəzdindəki İncəsənət Gimnaziyasında müəllim işləyir. Onun atası Əli Əliyev Faxralı kəndində "Qələbə" kolxozunun və Bolnisi rayon Xalq Deputatları Soveti İcraiyyə Komitəsinin sədri işləmiş, öz el-obası üçün, rayondakı soydaşlarımız yaşayan kəndlər üçün çox önəmli işlər görmüşdür. Yerişiduruşu və əməlləri ilə mərdanəlik tələqin edən Əli Əliyevin adı zaman-zaman xoş xatirələrlə Borçalıda yaşayan soydaşlarımız tərəfindən anılır.

Əmirxan müəllimin ömrünə sevinc gətirən, ümidlərini doğruldan övladları və aruzularının qönçələrinə bənzəyən nəvələri var. Dörd övladının hər biri ali təhsil almışdır. Böyük oğlu Etibar Türkiyədə Ankara Universitetini, böyük qızı Aytən Dövlət Neft və Sənaye Universitetini, kiçik qızı Aynur Bakı Dövlət Universitetini, son-beşikləri Mehralı isə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetini bitirmişdir. Oğlanları magistr, qızları Aytən və Aynur isə müvafiq olaraq kimya və biologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə almışlar. Övladlarının hamısı ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində ləyaqətlə çalışırlar.

Əmirxan müəllim hər yay ömür-gün yoldaşı Sona xanımla birlikdə övladlarını və nəvələrini də başına yığıb Faxralı kəndindəki ata evinə döndür. Bax, ata ocağının istisi, yurd yerinin nəfəsidir onu el-obaya bağlayan. Kəndimizdəki ata evinin ruhudur Əmirxan müəllimi Vətən eşqi ilə yaşadan. Bu şeir parçası da Əmirxan müəllimin yurd sevgisi ilə üst-üstə düşür:

**"... Bir parça torpağa verib könül, can,
Yaşar bu dünyada bir ad, bir ünvan.
...Tapdım bir əbədi səcdəgah yeri...
Bir ata ruhu var, bir ana mehri;
Yaşar bu divarda, yaşar bu daşda.
Bu oda, ocağa bağlandı könülüm;
Atam-anam üçün ərköyünlüyüm
İndi də oturur yuxarı başda".**

Azərbaycanın tanınmış iqtisadçı alimlərdən biri olan, bu sahədə illərdən bəri öz mövqeyini qoruyub saxlayan, bütün qəlbi ilə iqtisadiyyat elminə bağlanan, yorulmaz fəaliyyəti ilə el-obamıza şərəf-şan və başucalıqı gətirən Əmirxan Babaşovun bu günlərdə 70 yaşını tamam olmuşdur. Onu bu münasibətlə səmimi qəlbən təbrik edir, uzun ömür, möhkəm can sağlığı və elmin çətin yollarında uca zirvələr fəth etməsini arzulayıram.

